

Vasutasok, gyári és ipari alkalmazottak és munkások hetilapja.

MEGJELENIK VASÁRNAPONKINT.

Előfizetési díj:
Helyben és vidéken postaküldéssel . . . 12 frt.
Az előfizető az előfizetés első évében balesetre, a további években pedig úgy ő, mint felesége halál-
esetre és ugyancsak az előfizető betegség esetére
biztosítva van.

Felelős szerkesztő:
benedekfalvi dr. LUBY GYULA,
köz- és váltó-ügyvéd,
a m. kir. államvasutak titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VIII. ker., Köztemető-út 3. sz.

A „Kitartás“ programja.

A „Kitartás“ az első esztendőben lap, mely előfizetőit a „Nemzeti Baleset- és Munkásbiztosító Részvénytársaság“-nál biztosítja, a második esztendőben pedig szövetkezet lesz. Mindjárt azért nem alakult szövetkezetté, mert egyes rossz hírű vállalatok a szövetkezetekbe vetett bizalmat eljátszották, másrészt meg azért nem, mert a szövetkezeti részjegyhez szükséges összeget egy összegben nem igen tudják lefizetni, de meg azért is, mert a szövetkezet megalakulásához idő kell.

Ezerkilencszáz május 1-én a szövetkezet okvetlenül megalakul.

A „Kitartás“ által nyújtott **előnyök** a következők:

A tag elhalálása esetére az első évben 2000 korona, baleset által okozott halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére; **a második évben** bármilyen halálesetre **500 korona,** **a harmadik évben 1000 korona,** **a negyedik évben 2000 korona.**

A tag feleségének elhalálása esetére a második évben **300 korona,** a harmadik és negyedik évben 500 korona.

A tag betegsége esetére hetenkint 10 korona.

A tag kötelezettségei:

Az első évben havi részlet 1 forint, a második évtől kezdve a halálozásokhoz képest a havi részlet 1 frt 20 kr. — 1 frt 70 kr.

Mint hogy a tagok szaporodásával a havi részletek mindig kisebbek és kisebbek lesznek, viszont a szövetkezet által nyújtott előnyök nagyobbak és nagyobbak.

Ily reális tiszta alapokra van fektetve a „Kitartás“ s egy ilyen tiszta, emberbaráti eszmét szolgál mindaz, a ki zászlója alá lép. Hiszen, még a szövetkezeti részjegyet is mi teszszük félre, a tagok által eszközölt befizetésekéből.

És be fog lépni a „Kitartás“ kötelékébe mindaz, a ki csak egy pillanatra is gondol arra, hogy egy napon sem tudja, mire kél fel; be fog lépni mindaz, a ki látta már egy véletlen szerencsétlenség folytán munkaképtelenné lett ember családját nyomorogni.

Be fog lépni mindaz, ki családját szereti, a ki gondol arra, hogy ha egyszer sírba dől, mi vár elhagyott özvegyére és árváira!

És be fog lépni mindenki, különbség nélkül, — mert hiszen a „Kitartás“-nak mindenki lehet tagja, munkás, hivatalnok, iparos, kereskedő, stb. — és egy óriási nagy szövetkezet lesz a „Kitartás“, a melynek minden egyes tagja egyformán élvezi mindazokat az előnyöket, a melyeket egy nagy szövetkezet a megtakarított fillérekkel nyújtani képes!

Kibontva a zászló! Álljon alája mindenki, a ki valaha gondolt a jövőre, a balsorsra, a halálra!

Munka- és munkás-keresés.

(U.) Két ellentétes irányból egyszerre indul és folyik szüntelen a mozgalom, melynek egyik faktora a munkaadó, a másik a munkás. A céltalan erőpazarlás, mely különösen a munkakeresők körében oly intenzíven jelentkezik oly kezdetleges módozatok mellett, a mint az manapság tapasztalható, kikerülhetetlen.

A munkás elhagyja édes szülőföldjét, a hol termelő erejét már értékesíteni képtelen, világgá megy bizonytalan jövő reményében, s ki tudja — a minthogy sokszor, igen sokszor megtörténik is — talán hiába. Az utolsó, keservesen megtakarított pár forintját áldozza fel azért, hogy megfelelő jövőt biztosítson, a nélkül, hogy túlságosan követelő lenne. Hiszen neki csak kezdet kell, nem kívánja, hogy örök időkre elhelyeztessék; legalább egyelőre nem. Megérkezik arra a helyre, a hol minden reménye összeponyosul s nézzük, mi vár tulajdonkép reá?

Az egyik megérkezvén, keresi a munkát, mely erejének, tudásának megfelel, de csalódott, rá már e munkakörben szükség nincsen. Kénytelen termelési képességét, erejét további szükségletkielégítési eszköz híján oly munkára fordítani, a mely egyáltalán nem felel meg képességének, s nem is honorálja tudását, hanem rendszerint eltompítja képzettségét. Így találkoztam kötélverőkkel a kubikosok közt, cipészszel a zsákolók, kovácsal a kőfejtők között, sőt egy ízben mechanikussal, a ki az utczakövezésnél földet lapátolt.

Bár mekkora azonban itt a kár a gazdasági erők kihasználásában, bár mekkora az elkeseredettség azon munkásban, ki szakértelmét pár garasért a képességének meg nem felelő munkára eladni kénytelen s talán épen ezért a le-

alacsonyításért kell elviselnie, hogy soha többé mesterségéhez vissza nem térhet, mégis bizonyos előnnyel rendelkezik azokkal szemben, kik az örületes kenyérhajhászás közben munkát egyáltalában nem lelhetnek.

Pedig van ilyen is elég számban. Ezt magyarázni nem is szükséges. Nézzenek körül a raziákon összehajtott emberek társaságán, hallgassák meg sóhajukat. A hány ember, annyi példa. Mily könnyű ezeknek azt mondani: keress munkát, vagy eridj haja! Azonban ez nem orvoslás, ez nem gyógyír a sebzett lélekre!

De nézzük a másik faktort; nézzük a munkakeresőt. Bizony ez sem kap mindig megfelelő erőt, a mely már előzetes alakítás következtében készen, rendelkezésére álljon. Minden egyes alkalmazottját nagyrészt újonnan előlről kell kiképeznie. Különösen nagy vállalatoknál, a hol számos ember keresi kenyerét, szó sem lehet arról, hogy a munkások között alkalmas előzetes kiválasztás eszközöltessék. Keletkezésük rendszerint az ügynökök szedik össze a munkaerőt. Ezek pedig minden rendszer nélkül összezsúfolják az embereket. Kinek jut, kinek nem jut alkalmas munkakör; az összezsúfolt elem nem vetheti latba képességét, a nagy verseny kényszeríti, hogy bármily munkára, rendszeren igen olcsón vállalkozzék. Hát még ha elképzelünk egy lelkiismeretlen, úgynevezett munkásszerzőt, mily erkölcsi veszteséget okozhat mindkét félnek!

Hasonlóképp van a már kifejlődött üzemeknél. A munkás kér munkát, és nem őt keresik, csak természetes, hogy a bérösszeg hátrányára alakul.

De nézzünk egy aktuális kérdést. Sok helyt tapasztaltam, hogy magyar gyárban egész csoport olasz, német s egyéb nemzetiségű munkás nyer alkalmazást. Egyes helyeken azon kérdésemre,

Fogadalom.

*Megfogadtam, nem írok már
Soha többet verset,
Nem írom le az örömet,
Se a szívkeservet.*

*De a mikor megláttalak,
Újra verset írtam;
S bánatomban a lelkemet
Majdhogy belesírtam.*

Édes anyám imakönyve.

*Kicsi kis ház, fodros Tisza partján,
Ott lakik a felnevelő dajkám.
Gondolatim sokszor oda járnak:
Megáldani lakóját e háznak.*

*Bubos mellett lapozgat egy könyvet,
Bele sír egy pár szomorú könyvet;
Minden sorát bár kívülről tudja,
Mégis, mégis elolvassa újra.*

*A kis fiát abból tanította,
Oktatgatta minden szépre, jóra:
Szeretetre, hitre, boldogságra,
Égbe szálló, esdő imádságra.*

*Ifjúságom van abba a könyvbe'
— Jó anyámnak azt sírátja könyve. —
Órák hosszat úgy elbeszél véle:
Mintha csak a fiával beszélne.*

Nagy Ödön.

A sánta szerencséje.

A Naszál alatti kis erdőben nagy sátrakat állítottak föl. Hosszú nyers asztalok s mellettük vékonyan elhúzódo padok képezték a sátrak egyetlen bútorzatát. Kívül egy pár akácgyal zöldjével tüntették el a ponyvák hiányosságát s vörös, kék, zöld lelógó czafatos szalagok ízléstelen összevisszaságban lengtek a szellő csendes fuvallatában. Sürgött, forgott a koresmáros-nép;

mikép lehetséges ez a túrhetetlen, hazafiatlan politika, kitérő választ nyertem, mások a munkakerő képzettségében, alkalmazhatóságában adták okát, mondták azt is, hogy olcsóbb termelő erők és könnyebben szerezhetőek.

Hát igenis sokkal könnyebben szerezhetőek. Ezek már szövetkezve csoportokban készen állanak, olcsón ajánlkoznak s mi sem természetesebb, mint annyi idegen származású munkavezető ezekhez fordul, idegeneket hoz, hogy élösködjenek a mi hazai javainkon. Később azután ezek az olcsó munkások erejük, nélkülözhetetlenségük érzetében ugyancsak megdrágulnak s ime érdekes jelenség, az olcsóbb magyar erő mégsem képes kiszorítani. Arról ne is beszéljünk, hogy jól irányzott alakoskodásukkal veszedelmes tanokat vetnek el az ügyis elkeseredett nép sziveben, a melylyel majdan megszabadítják magukat ezek versenyétől, mert az elkeseredett elem összeférhetetlen.

Pedig néha a sürgősség és egyéb okok indokolják ezek fölvetését; ezek — mint mondtuk — szövetkezve készen állanak, a magyar munkások csoportokról, mint ilyenekről nem tud senki.

Ezek előre bocsájtása után, azt hiszem, ráterhetek javaslatomra, a mely azonban nem maradhat csupán javaslat.

Az állam százazreket áldoz a kereskedelem, ipar, úgy a gyári, mint a kisipar érdekében, milliókat oly célokra, melyek kimenetelükben még egyáltalán nem biztosan szolgálnak gazdasági célra, a munkásokat csak rendszabályozza, igyekszik a már szenvedett sértéseket megtorolni, végső esetben a szegényházakban, menedékházakban ellátni; *hatályos összeműködésre* s oly intézményekre, a melyekben az erőpazarlást előzetes lépésekkel megakadályoznák, nem fektet súlyt.

Azt kérdelem, nem érne-e fel az a költség, melyet ezen előzetes alakítás okoz, azzal a nagy

károkkal, melyet a munkakeresés és erőfecsérlés gazdaságilag okoz?

Nem lenne-e kötelessége az államnak arról gondoskodni, hogy nyilvántartott munkaereje és nyilvántartott munkakereslete legyen, a mely a kereslet és kínálat veszedelmes esélyeit és kárait megszüntetné s egyenletes, rendes mozgásba, zavartalan kiegyenlítéshez vezetné?

Vajjon nem lenne-e könnyebb a munkaadónak szemlélet tartani oly kínálat felett, mely államilag hiteles adatokban tárja elé a termelő erőket, a melyből a képesség, a kor, a kívánt bérösszeg s egyéb feltételek könnyen kivethetők s nem volna ideális a munkásra nézve, ha erejét egyszerűen jegyzőkönyvbe vennék, ha kívánságát feljegyeznék s a helyett, hogy munkakereséssel napokat, hónapokat töltene el, nyugodtan folytathatja már megszokott üzletét, munkáját, míg alkalmasabb, képességének megfelelőbb munkakört talál?

A kisebb iparágaknál kerületileg, községi bejelentés útján, nagyobb vállalatokra országos nyilvántartás mellett oly módon, hogy az egyes kerületek állandó hívtalos érintkezésben álljanak.

Vajjon megesik-e ez esetben az, hogy a pozsonyi Duna-szabályozásra kitérő földmunkákhoz a vidék minden oldaláról összegyűltek a másutt közepes keresettel bíró kubikusok — talán lelkiismeretlen felhívók csalogatására — s közülök nem egy taligáját, lovát sőt összegyűjtött pár garasát is elköttya-vetyélte csak azért, mert nem talált kellő elismerést munkája fejében.

A munkakeresők és kínálók tehát államilag kezelt nyilvántartásban vezetendőek és ipar- és munkaágak szerint felosztandók. Ezen könyvek a kerületekre felosztott ország egyes kerületeinek központi helyén vezetendőek községi pontos bejelentés mellett a közigazgatás körében. Az *igényelt* és a vidékek megélhetési viszonyaihoz alkotott

itt hatalmas ütésekkel veri egyik a csapat a hor-dóba, s nagy görbült szöveget a szád-ba, ott tarka asztalterítőt húz a másik az asztalnak nevezett tákolmányra, a harmadik pedig asztalkendővel iparkodik pótolni a terítő rövidségét. A czimbalmos bamba pofával hangolja kopott, hiányos czimbalmát, s a süket kontrás, a kit kegyelemből s komikus arczáért tart a banda, tudákos arczki-fejezéssel tesz úgy, mintha ő is hangolna. (Pedig a Jóska primása volt valamikor a bandának.)

Az öreg korcsmáros aggódó tekintettel nézi az eget s az azon itt-ott jelentkező felhőcskéket, fel-fel szalad a domb tetejére s lesi, hogy a kanyarulatnál nem tűnnek-e fel vendégei? Majd a bog-rácshoz fordul s osztogatja lámpa-lázás hangon parancsait.

„Jönnek!”

A czimbalmos nyakába kapja czimbalmát, a többi hegedűjét, bőgőjét, rázendítik a „Rákóczit” s kacsázó léptekkel haladnak a vendégek elé. A midőn közvetlen közelükbe értek, az erdőből már hosszan visszhangzott a czimbalmos merész futama s a megérkezők hangos örömrivalgása.

Nagy Gyuri nyakon fogta a primást és fülébe dudolta nótáját: „Csak egy kis lány van a világon”.

Hej! mily gyorsan kerekedik a jó kedv! Mire az ijedt madarak elröppentek volna a közelből s megzavart szabad birodalmuk másik végén újra

letelepedtek, ott tánczoltak már a hetyke párok a fűben a sátrak mellett. A tánczoló párok összetömörültek közel a cigányhoz.

Az egyik sátor oldalához Baga Péter támaszkodott, neki nem jutott pár s onnan nézte a fejek egyenetlen emelkedését, a lányok kipirult orczáit s a legények libegő-lobogó gyolcs ingének vad hullámozását.

Baga Péter ripacsos volt, egyik lábán sántított, s a hátán lévő kis púp félre fordította egész testét; szeméből azonban igazi jóság, csendes meglegedettség sugárzott, mintha nem is tudna hibájáról. De szíve, lelke, tele volt keservvel, telve volt fájdalommal. Nem is járt ő mulatságra, tán tánczolni sem tudott, legalább eddig még meg sem kísérelte. Most sem akart eljönni, de társai unszolták, hívták, mindnyájan szerették őt jó szívéért. Oly jó szívű volt, hogy maga is megrettent, a midőn kicsordult két keserű köny szeméből az általános vígság láttára. Tán csak nem irigyli azokat? Isten ments! Dehogyan irigyli! Csak mégis jobban szeretné, ha ő is olyan délczeg legény lehetne, mint Nagy Gyuri s ő is átfoghatná Vörös Vera karesú derekát s elhíhatná egy tánczra, csak egyetlen egy tánczra.

Nagy Gyuri észrevette, hogy szegény Baga Péter epedő tekintete Vörös Vera termetén csüng, kegyetlen-gúnyosan elnevette magát és odasúgott a lány fülébe valamit. Baga Péter elérte a

kinált bérösszegek helyes kiegyenlítése mellett, nem hideg bürokratikus vezetés útján, hanem lelkes, vagy legalább is szakavatott férfiak alkalmazásával szervezendő. A munkakereső a munkahely drágasága szerint megközelítőleg bejelenti igényeit. Ennélfogva a piacok drágasága szerint több árat jelölhet meg s ebben könnyebbséget okoz az, hogy az előjegyzések körében és további felvilágosítások alapján a középutat megtalálhatja, a mi egyúttal a bérösszegek egyenlőségét is okozza.

A kínálatnak egyéb dolga sincs, mint szükségletét és annak honorálását bejelenteni. Az állami közegek értesítik az ország minden részéből jelentkező vállalkozó termelő erőt, a nélkül természetesen, hogy ezen funkció bármelyik félre is kötelezettséget róna s a munkás most már a legnagyobb valószínűség szerint odautazhatik s csak szorgalmától függ, hogy megtarthassa állását.

A munkások pedig összetarthatnak s jogos munkabérüket könnyebben elnyerik. Hogy az esetleges hiábavaló fáradás költséggel ne járjon, az állami közeg által igazolvánnyal ellátott munkás talán mérsékelttér áron utazhatna.

Az intézmény alaki keresztülvitele specialis dolgozat tárgya, azzal most nem foglalkozunk.

Annak a reménynek azonban kifejezést adhatunk, hogy ily intézmény által, mely úgy a munkaadóra, mint a munkásra nézve egyenlő értékei bír, *a nélkül, hogy bármire is kötelezné*, nagy előnnyel járna. Megakadályozná a proletár elemek szaporodását, kik a munkakeresés közben elzültenek. Csökkentené a vétkek számát, melyek a kenyérhiány következtében mindinkább sokasodnak, gazdaságosabb s a termelő erőknél képeségükhöz mért kihasználást biztosítana, a munkakeresőknek a városokba, különösen pedig a fővárosba való indokolatlan és káros özönlést meg-

szüntetné. Az idegen munkásokat kiszorítaná, mint kiszorítja az amerikai az olcsó, de rossz kínai munkást.

Ügynökök, lelkiismeretlen munkaadók szédelgését megszüntetné, a versenyt kiegyenlitené, a már munkában levőknek újabb, jobb pozíciót teremtené, a kik biztos helyüket a bizonytalanságért el nem hagyják, most a csekély fáradság és költség fejében jobb helyzetet kereshetnek, stb.

Ez az első lépés azon összeműködésre, melyet a munkásoknak érdekében meg kell teremteni.

A szocziálizmus és az agrármozgalmak.

A szocziálizmus nem egyéb, mint egy társadalmi mozgalom, a melynek törekvése az, hogy a fennálló társadalmi rendet, mely bizonyos osztályoknak nem kedvez, ezek érdekeinek megfelelően elvi alapon megváltoztassa.

Minden korszaknak kialakul a maga társadalmi rendje. A jobbágyság, a rabszolgaság és a szabadbér munkarendszere mind megfelelő volt a maga korában, mert a társadalom akkori igényeit kielégítették és céljait megvalósították. Természetes, hogy legmagasabb társadalmi fejlődés foka a *szabadság*. Szabad a munka, szabad a birtok. A munka ott és úgy keres, a birtok pedig ott és aként nyújt alkalmazást, a hol akar.

E rendszernek is megvannak azonban a maga hátrányai. Mert a birtok mindig felül áll, míg a munka mindig szolgál. Ezért követeli a szocziálizmus a birtok egyesítését, vagy a mint ők mondják, a *tőke* kisajátítását.

A míg a birtok a társadalom egyes tagjainak kezén lesz, addig a munka mindig függőben marad. Ezen az állapoton nem változtat az, hogy a munkás jogilag és politikailag szabad, mert ez

gúnyos nevetés célzatát, nem várta be, míg Vörös Veron is nevet rajta, a sátor mögé biczegett, leült a földre s kezeivel idegesen tépegette a fűvet.

Csak legalább Vörös Vera előtt ne szégyenítette volna meg!

A tánczba hamarosan beleuntak a fiatalok, elszéledtek az erdőbe, kergetődztek, játszottak s vígságukat, jó kedvüket szerte hordta a fák susogása, kis részt a sánta Péternek is juttatva. Ő még mindég elmélázva, némán tekintett maga elé, nem gondolt semmire, csak a szívére nehezédő tompa fájdalom képe ült ki szemeire. Egyszerre megmozdul a sátor oldala s abból kilép Vera. Arczán még ott volt a tánczban felhevült vér-festette piros rózsa, s apró keszkenőjével törülgette gyöngyöző homlokát. Hirtelen sarkon fordult, reá nézett nagy fekete szemével a sátor alján gubbaszkodó legényre s víg kaczagással, de csöppet sem sértő hangon szólt hozzá:

— No Pétörke, hát kend mért nem tánczolt? Mit gubbaszt itt magában?

— Ugyan Vera! mit szomorítsz? Hát ki tánczolna egy sánta kutyával? De meg nem is tudok tánczolni!

Veron arcza egy pillanatra elborult, odahajolt hozzá és kezeivel végig simította a legény haját. Mily jól esett szegénynek. Szeme fellángolt. Azután gyengéd hangon válaszolt Vera:

— Hogy ki tánczolna-e kenddel? Hát mindenki! Még örülne is neki, ha kéretné tánczra!

— Ne mond már Vera! Tudom én, milyen szörnye vagyok én az Istennek. Hisz szerettek ti, azt is tudom, de nem ér az életem egy fabatkát. Azért mégis röhögtek titkon felettem. Hiszen jó! Mit bánom én! Csak legalább Nagy Gyuri ne gúnyolna engem és épen te előttem Vera!

Nagyon szomorú hangon mondotta ezeket s szemében sűrűn gyülekeztek a könnyek. Vera szó nélkül karon fogta, felhúzta a földről, oda vitte a cigányhoz, s elkezdett tánczolni véle. A lányok, legények mosolyogva közeledtek a párhoz s ők is buzdították, hajráztak biczegő tánczához.

Baga Péter pedig nem törődött most már a világgal, tánczolt tüzzel, hévvel, oly boldog volt, hogy egyszer ő is tánczolhat, és épen Verával. Még szájára is édes mosoly ült és meghatottan súgta tánczosnője felé:

— De jó is vagy te Veron! De szeretlek téged!

Veron biztatólag mosolygott s levendulás keszkenőjét hozzátörülte a legény arczához, a ki mohón szívta be a bűvös illatot.

A cigány épen a gyorsába akart bele fogni, a mikor kiugrott a sátorból Nagy Gyuri, félre lökte a nézőket, odarohant a tánczolókhoz, megragadta sánta Pétert nyakánál fogva s kitépte Veron karjai közül.

a függés a munka és a birtok különböző hatalmi állásának következménye.

A *birtokos* és *birtoktalan* a történelem minden korszakában harcban állottak egymással. A birtokosok mindig uralkodtak s a köztük levő rendi vagy osztályellentétek mindig elnémutak, valahányszor harcba szállottak a birtoktalanok tömegével.

A magyar földművesmozgalom, a mely a közel multban folyt le, szintén azt bizonyítja, hogy a szocializmus nem egyéb, mint a birtokos és birtoktalanok között folyó, évezredek óta tartó küzdelem.

Láttuk, hogy fejlődött ki az úgynevezett magyar paraszt szocializmus?

Tudjuk, hogy a szocialista agitátorok Európaszerte a földművelők között csináltak propagandát. Egyre-másra készültek az agrár-szocialista programok, a melyek számolva a nép konzervatív hajlamával, azt hirdették, hogy a kisbirtokos földje csak munkaeszköz s így azt meg kell hagyni birtokosánál, a munkásnál, ellenben a nagybirtokok, a hitbizományok, ezek már tőkészsámba mennek, a melyeket fel kell osztani.

Természetes dolog, hogy az így elhintett tanok, hamarosan termőföldre találtak, mert a magyar paraszt ősidőktől fogva irígy szemmel nézi a nagy kiterjedésű birtokokat.

Nem fukarkodtak különben az izgatók a csábító ígéretekkel, illetőleg követelésekkel sem. A földadó eltörlése, a gépek községi beszerzése, a katonakötelezettség megszűnése, mind arra nyújtottak kilátást, hogy a szocializmus diadalmával megszűnik a földművelő nép nyomasztó helyzetének ezerféle terhe.

Érdekes azonban, hogy azokon a helyeken, a hol aránylag még legerősebb a középosztály, mint

például Szabolcsban és környékén, ott dühöngött legjobban a szocializmus. Pedig Szabolcsban aránylag kevés az uradalom és az illetékes körök munkahiányról és nem munkahiányról panaszkodnak, mégis ugyanazok voltak a követelések, mint Csanádban, Csongrádban, Békésben, a hol csakugyan aránytalanul sok a kötött birtok.

Sajátságos, hogy az egész földművesmozgalom első fellépése annyira meglepte a társadalmat és a közvéleményt, hogy eleinte a mozgalom létezésében nem is akartak hinni. Minden áron azt akarták elhíttetni, hogy az egész nem egyéb, mint néhány agitátor és izgató lap okozta múltó baj. Különösen arra hivatkoztak, hogy a nép még nem is érti a szocializmus tanait s így nem is ragaszkodik ahhoz komolyan.

Ebből azonban csak annyi igaz, hogy eleinte, mint minden új eszménél, itt-ott bizonyos tájékozatlanság volt észrevehető. Így a mult évben tartott mezőgazdasági munkás-kongresszuson is tapasztalható volt, hogy a munkások a szocializmus bizonyos kérdéseivel nincsenek egészen tisztában. Egyes dolgokban azonban ritka egyetértés és éleslátást tanúsítottak a legegyszerűbb munkások is.

Érdekes, hogyan változott meg szocializmus felfogása a *szövetségi ügyről*. Az 1876-iki munkás-kongresszus Párizsban még helyesli, az 1879-iki Marseillesban tartott kongresszus már elveti a szövetség eszméjét ép úgy, mint az 1892-iki párizsi, és legutóbb a berlini kongresszus is.

Mindenesetre sok megoldatlan kérdése van még a szocializmusnak, a melyek csak idővel lassankint tisztázódhatnak és szűrődhetnek le.

Mindez azonban épenséggel nem indokolja azt az óriási közönyt, a melyet az uralkodó osztályok tanúsítottak néhol a szocializmussal szemben.

— Adta sánta kutyája! Hord el magad innét! — ordítá s messze elhajította. A közel állókban megállt a vér, de egyik sem mozdult. Nagy Gyuri pedig utána ugrott a földön hempergő legénynek s egy párszor hatalmasan oldalba rugta. Baga Péter nehezen tápázkodott fel, felkelt, hogy tovább álljon, a mikor ellenfele újból neki akart rontani. Ebben a pillanatban ott termett Vörös Vera, közbe vetette magát és izgatott síró hangon kérdezte:

— Mi jusson bántja ezt a szegény nyomorékot? Mi? Nem szégyenli a gyengébbet ütni?

Még Vera is folytatni akarta szidalmait, a legény is beszélni akart, de a sánta Péter elrongyolt ruhájában, véres arczával hozzájuk lépett s egésztelően mondá:

— Ne civődjatok miattam! Én magam vagyok az oka. Minek akartam én rossz lábammal, rút pofámmal táncolni, nem nyomoréknak való a mulatság! Isten veletek, elmegyek, mulassatok — s aztán boldog mosolylyal tette hozzá — szenvedtem az igaz, de érted szenvedtem, épen érted szenvedtem, Vera.

Nagy csönd lett a társaságban. Minden szem a jólelkű nyomorékra tapadt, senki sem talált vigasztaló szót, senki sem szidta bántalmazóját; mintha Nagy Gyuri is megbánta volna tettét, úgy nézett a távozó után. Az pedig hirtelen eltűnt a fák között.

Egyszerre valaki kiszólt a tömegeből:

— Meglássátok, kárt tesz magában!

Vörös Vera elsikoltotta magát s hirtelen a távozó után futott az erdőbe.

* * *

Piros pünkösdi napján nász-menet vonult a templomba. Elöl narancsos, virágos pálczát vitt két legény, utánuk feketébe öltözött két nászasszony. Mind a ketten sírtak. Ki tudja min sírtak?

Utánuk jött sánta Baga Péter, karján — Vörös Vera.

Mi néztük a menetet s nem tudtuk átértetni, mint mosolyoghat, mint ragyoghat a szeme anynyira a szép leánynak, döcögő, rút vőlegénye mellett?

Ott mesélték a falu vén asszonyai:

— Beszorkány van abban a rút sántában, megbabonázta a falu legszebb lányát. Meglátják, békává fogja elváltoztatni s úgy fogja kínozni.

Vörös Vera és Baga Péter nem hallották a beszédet.

A pap azt mondta a templomban:

— Nem a külszín vonzza össze egymáshoz e két nemes lelket. Tiszta, boldog, becsületes két jó szív talált egymásra.

(U.)

Ez csak azt bizonyítja, hogy mindig ott vagyunk még, hogyha a birtokkal áll szemben a szocializmus, akkor elnémul minden különvélemény s egygyé forr minden osztálykülönbség ellene.

Két levél.

Két levelet kaptunk a napokban a postával. Vidékről jött mind a kettő, két előfizetőnkől, kiknek hozzánk intézett soraiból kiérzik a rendkívül mély hatás, a melyet a „Kitartás“ eszméje ország-szerte tett. Örömmel közöljük mindkét levelet, mert bennük, mint hű tükörből, láthatja mindenki, hogy az idő, mely eszméket szül, bajnokokat is szül hozzá. a kik megértve a nemes és nagy emberbaráti eszmét, örömmel állanak érte a küzdők sorába. Ime a két levél:

I.

Tekintetes szerkesztő úr!

Mint becses lapjának egyik pártolója és annak buzgó terjesztője, felbuzdulva a „Kitartás“ humánus és emberbaráti s a munkásokra megfizethetetlen áldásos voltán, el nem mulaszthatom, hogy e kitűnő eszme megpendítőjének s ez áldásos intézmény kezdeményezőjének hálás elismerésemet ne nyilvánítsam.

Szövetkezetünk eszméje, mely egyedüli az országban, nagyon szép, de ennek kivitele különösen kezdetben ernyedetlen vasszorgalmat igényel az intéző körök részéről. Minden kezdet nehéz, de a kezdet nehézségeit is le lehet küzdeni, ha vaserélylyel fogunk az akadályok elhárításához.

Meg vagyok győződve, hogy a tekintetes szerkesztő úr, midőn alakulandó szövetkezetünk élére lépett, tudatával volt ama sok nehézményeknek, melyek kitűnő eszméjének megvalósításával egybekötvék.

Hogy föltevéssem nem alaptalan, ez kitűnik becses lapjának valóban jellemzetes címéből:

„Kitartás.“

Olyan jelszó ez, melyet mindnyájunknak, kik a szövetkezet tagjai vagyunk, mélyen szívünkbe kell vésnünk, hogy azt mintegy megedzve, bátran, tántoríthatatlanul haladhassunk kitűzött célunk felé.

Az első nehézségeken még nem estünk át, bár erősen hisszük, hogy a tekintetes szerkesztő úr az általa kitűzött nemes cél magasztos eszméjétől áthatva, teljes akaraterejét érvényesíteni fogja a szövetkezet szervezése körül felmerülő nehézmények s akadályok leküzdésére. Ámde ott van még egy láthatatlan ellenség, a rosszakaratú híresztelések és az ezen híresztelések nyomán keletkező bizalmatlanság.

Ez oly ellenség, melylyel szemben bármily fényes karakter akaratereje egymagában csorbát szenved, eltompul.

Ezzel szemben mindnyájunknak küzdenünk kell, még pedig olyképen, hogy nem hallgatva a rosszakaratú híresztelésekre, minél nagyobb számban tömörülünk a „Kitartás“ zászlaja alá.

Mert valamint minden nagyobb műalkotást számtalan kisebb támaszok tesznek szilárdá,

erőssé ép úgy minél nagyobb számban tömörülünk a „Kitartás“ zászlaja alá, annál szilárdabb, annál fényesebb lesz szövetkezetünk jövője.

Ez az én meggyőződésem. Ehhez alkalmazkodva, ragadom kezembe a „Kitartás“ zászlaját s fennen lobogtatva, hirdetni fogom szövetkezetünk humanus, emberbaráti céljait.

Pressiót gyakorolni nem fogok senkire, mert a ki megérti szövetkezetünk magasztos célját, szem előtt tartja családjának jövőjét, önként kilép a bizalmatlanok sorából s átlép a mi táborunkba.

Zsitvay Sándor,
állomási felvigyázó.

II.

Tekintetes szerkesztőség!

A hozzánk küldött becses lapjait megkaptuk, a melyet átolvasva, igen megörvendeztetett mindnyájunkat. Fogadják őszinte köszönetünket azon nemes érzelmeikért és fáradozásaikért, a melyekkel egész Magyarország munkásainak jövője biztosítva lesz. Bizony sajnós, hogy eddig itt Magyarországon a munkások jövőjéről vajmi keveset gondoltak, pedig úgy hiszem, hogy az áldozatkész akarat ezelőtt is úgy meg volt bennünk, mint most meg van. Ha előregedett és munkaképtelen lett, oda volt a becsülete, oda volt mindene: mi várt reá egyéb, mint a kegyelem-kenyér — ha volt neki gyermeke, vagy rokona. Ha nem volt senkije, akkor koldusbot vagy öngyilkosság. Hogy mindezekről mentve legyünk, örömmel áldozzuk, keservesen, de becsülettel megkeresett filléreink egy részét és boldogoknak érezzük magunkat, ha olyan szövetkezetnek tagjai lehetünk, a melynek fő célja és törekvése oda irányul, hogy részben megmentse szegény munkástársainkat és családját a nyomortól és kétségbeeséstől.

Kelt Békés-Szarvason, 1899. május 29-én.

Kiss László,
géplakatos.

Az osztrák vasutasok fogyasztási szövetkezetének bajai.

Furcsa állapotok uralkodhatnak az osztrák vasutasok fogyasztási szövetkezeténél s nem egy megszívlelendő adat mutat reá a rendetlen kezelésre, a melynek következtében ezek a furcsa állapotok bekövetkeztek.

A legutolsó közgyűlésen lettek csak nyilvánosság elé hozva, a züllésnek indult szövetkezet apró bajai, mely utolsó gyűlés meglehetősen zajosan folyt le a szövetkezetben támadt ellenzék impozáns tüntetése mellett.

Nem lesz talán mireánk sem érdektelen, ha egy kissé bővebb bepillantást vetünk az osztrákok fogyasztási szövetkezetének működésébe.

A szövetkezetben ez idő szerint beállott állapotoknak első következménye valószínűleg az lesz,

hogy a tagok tömegesen kilépnek a szövetkezet kebeléből. Erre mutat legalább az a körülmény, hogy az úgynevezett ellenzéki párt egyre szaporodik, sőt a legutolsó közgyűlésen, a mikor az igazgatóság felmentése került szavazás alá, 1097 tag ellenezte az igazgatóság felmentését és bizalmat, mindössze 1407 tag szavazott az igazgatóságnak.

Legékeesebben beszélnek azonban azok a számok, a melyek a szövetkezet ez idei működéséről nyujtanak fogalmat.

Mindnyájan tudjuk, hogy a fogyasztási szövetkezetek tulajdonképeni alapelve az, hogy a lehető legolcsóbb árak mellett szerezvén be a legjobb árúkat, minél kevesebb költség felszámítása mellett bocsátják azokat a tagok rendelkezésére. Hogy mennyire törekedett e cél elérésére a szövetkezet, azt mi sem igazolja jobban, mint a következő tételek:

1. Vesztesége volt a szövetkezetnek a gyárosok és szállítók által nyújtott Cassa-Sconto, de időntúli számlafizetés folytán . . .	315	frt	24	kr.
2. Veszteség a spiritusz-vásárlásnál	99	"	89	"
3. Felesleges költségszaporítás az elnökség által többé-kevésbé jogtalanul felszámított költségekre	314	"	06	"
4. Halvásárlásnál felszámított költségtöbblet	173	"	50	"
5. Remuneráció egy elnökségi tagnak a pénztári könyv vezetéséért	100	"	—	"
6. Jutalom a könyvvezetési munkálatokért	120	"	—	"
7. Jutalom a jegyzőnek	90	"	—	"
8. Költségek egy alkalmazott temetésénél	373	"	87	"
9. Apró rendetlenségek	136	"	35	"

Összesen: 1722 frt 91 kr.

Ezek, mint látjuk, mind olyan tételek, a melyek könnyen megtakaríthatók lettek volna helyes vezetés és rendes ügykezelés mellett. Nem sokkal vigasztalóbb eredményeket ért el a szövetkezet a kölcsönügyleteknél. A kölcsönök megszavazásánál az 1898-ik év első harmadában 597 frt 27 kr.-nyi kölcsönt szavazott meg a szövetkezet, míg az 1899-ik év első harmadában már 1792 frt 50 kr.-nyit, tehát 1195 frt 23 kr.-ral több kölcsönt folyósított. Ehhez járult még, hogy az utolsó pénztárvizsgálat alkalmával 459 frt 37 kr. kétes követelés találtatott.

Az az eljárása sem túlságos bizalomgerjesztő a szövetkezetnek, hogy például az 1897-iki üzleti nyereséget, a mi 748 frt és 46 krt tett ki, nem a tagok között osztották ki, mint a hogy az alapszabályok értelmében cselekedniök kellett volna, hanem egyszerűen az Áru-számlára írták. Ugyanígy könyvelték el az 1898-dik üzletév 398 forint 46 krajczár napi nyereségét is.

Ennek következtében természetesen a tagok még drágábban jutottak az áruhoz, mint mások, a kik nem tagjai a szövetkezetnek.

Mindenesetre különös, hogy a választmány nem veszi egy kissé szigorúbban a dolgot s nem ellenőrzi lelkiismeretesebben a szövetkezet gazdálkodásait.

Azt hisszük, ott sincs egyéb baj, mint a legtöbb szövetkezetnél: a kellő ellenőrzés hiánya.

A párizsi levélhordók sztrájkja.

Nagy volt a mult hetekben a zavar Párizsban. Sztrájkoltak a levélhordók.

Senki sem sejtette előre a sztrájkot, nem volt gyűlésük a levélhordóknak, csak titkos jelszót adtak ki s egyszerre beszüntették a munkát.

A sztrájk azért tört ki, mert a szenátus nem fogadta el a kamarának azt a határozatát, a mely segített volna a levélhordók helyzetén. Arról volt ugyanis szó, hogy a kezdő fizetést ezer frankról ezerkétszázra emeljék fel.

Háromezernél több levélhordó sztrájkolt, a kik között nagy volt az izgatottság, mert a kormány azzal fenyegetődött, hogy ha a levélhordók nem állanak még aznap délután munkába, valamennyiüket elbocsátja s másokkal tölti be helyüket.

A mikor *Delhombre* postaügyi miniszter a postapalotába ment, a sztrájkolók nagy zajjal fogadták.

Lemondani! Lemondani! Zugták mindenfelől. A postaudvaron hatalmas demonstrációt rendeztek s a kormány által kitűzött időre egyetlen levélhordó sem jelentkezett szolgálatra.

A leveleket katonák hordták ki. A képviselőház is foglalkozott az ügygyel s elítélte a sztrájkolók eljárását. *Delhombre* postaminiszter is kijelentette a parlamentben, hogy megengedhetetlenek tartja az állami alkalmazottak sztrájkolását, valamint kijelentette azt is, hogy nem fogja tűrni azt sem, hogy egy szolgálati ág ki legyen téve néhány alkalmazott terrorizmusának.

A vitát bezárva, a képviselőház 400 szavazattal 177 ellenében elvetette Millerand szocialista képviselő indítványát, a mely szerint sajnálatát fejezi ki a miatt, hogy a levélhordóknak tett ígéretét a kormány nem teljesíti s oly napirendet fogadott el, a mely a kormány eljárását helyesli. A képviselőház eme határozatát közölték a levélhordókkal, a kik aztán kisebb-nagyobb tüntetések után ismét munkába állottak.

A tramway-csónak.

Találékony fejek már évek hosszú sora óta gondolkoznak azon, miképen volna a Kopenhágtól északra fekvő számos kis tó által megszakított területen a rendkívül kényelmetlen közlekedés megkönnyíthető. Ezt a problémát végre Magrelem svéd mérnök fényes sikerrel megoldotta. Az ő tervei szerint Lingrena christiániai cég egy gőzcsónakot készített, mely elmés készülék segítségével tetszés szerint a szárazföldön sineken futó járművé alakítható át. A „tramway-csónak“-nak joggal nevezhető ezen jármű, a legkisebb részletekig nagyon gondosan s rendkívül tartósan van készítve. Hossza 42 láb, szélessége 12 láb és 70 utas kényelmesen helyet foglalhat benne. Azonkívül a podgyász részére fentartott hely jelentékeny terhet képes befogadni, a nélkül, hogy a haladási gyorsaságot, mely úgy vizen, valamint a szárazföldön egy gyorsan futó kocsii gyorsaságával ér fel, a legkevésbé is befolyásolná. A mi azonban a tramway-csónakon lekinkább bámulatra méltó: az a feltűnően egyszerű szerkezet, ez t. i. egyetlen egy gépből áll, igaz, hogy ez azután nagy szabatosággal működik. A mint a gőzös a szárazföldhöz közeledik és már talajt érez maga alatt, az emeltyűnek egy fél forgatása által az eddig a

csavarkereket hajtott mozgató erő azonnal átmege a törzs elő részén alkalmazott kerekre. A hátsó kerek gépiesen tovább forognak és a csónak a következő perczen minden megszakítás nélkül már mint tramway a síneken halad tovább. Épp oly kevéssé okoz fennakadást, ha a sajátságos jármű ismét a vízre bocsáttatik. Már az első próbaút alkalmával oly osztatlan tetszést aratott a járművek ezen legmodernebbike, hogy azonnal használatba is vették. Jelenleg naponként hatszor teszik meg ugyanazon utat.

Drótnélküli telegrafálás az indiánoknál.

Míg Európában, a hol a tudósoknak rendelkezésére állanak a tudomány összes vívmányai, azon fáradoznak, hogy a drótnélküli telegrafálás módját kitalálják, addig az indiánok már régóta használják a drótnélküli telegrafálásnak egy, bár igen kezdetleges, de meglehetősen praktikus módját.

A készüléket José Bach dr. látta először a platai útjában, s a következőképen írja le azt.

A 196 főből álló indiántörzs négy telepítvényre szakadt, melyek egymástól meglehetősen távol élnek.

Minden telepítőnek a következő titkos készüléke van.

A földbe henger alakú lyukat ásnak, a mely felerészéig erősen lebunkózott homokkal van töltve. A homokréteg közepén egy méter magas és majdnem 40 centiméter vastag pálmatorzs áll, a melynek mindkét végén két henger alakú vájt üreg van.

Ez üregek egymással mintegy 12 centiméternyi szélesre fúrt lyukkal vannak összekötve.

Az alsó hengerben négy rétegben finom homok, faforgács, csontszilánkok s összetört szentjánosbogarak vannak, a felsőben pedig bőr, fa és kaucsuk. A középső, szűk csatorna üres. A földbe ásott henger alakú üreg a pálmatorzs körül fadarabokkal, cserzetlen bőrökkel s különféle gyantákkal van megtöltve s a földszint magasságában kaucsuklappal van befedve.

Ez a dobszerű felület, a melyet az indiánok camkarizunak neveznek, szolgál a híradásra és hírvételre. Ehhez tartozik még egy fabuzogány, a melynek 10 centiméter vastag gombja öt centiméter vastag (kaucsuk) réteggel van bevonva.

A telepítvény egyes készülékei közt a talaj képezi az összeköttetést, még pedig akképen, hogy ha például a buzogánnyal reá üt a henger alakú kaucsuklemezre, nemsokára felhangzik a következő állomás válasza tompa hang alakjában.

Egy-egy telepítvény nem ritkán 16—20 kilométernyire van egymástól, a melyek ily módon érintkeznek, bizonyos előre megbeszélte jelekkel.

Érdekes még a dologban csak az, hogy az ütések hangja 10—20 méternyi távolságra nem hallatszanak, míg ellenben a távolabb fekvő állomásokról egészen tisztán kivehető a jelek.

Teleautográf.

Talán a tudomány egy ágában sem történik annyi kísérlet és törekvés a találmányok tökéletesítése iránt, mint a villamdelejesség terén. Alig mulik el hónap, hogy újabb és újabb találmányokról, vagy legalább kísérletekről ne érkezne hír, a mikkel fáradhatatlan szorgalmú tudósok

törekcszenek arra, hogy a társadalomnak hasznos szolgálatot tegyenek.

Csak nemrégiben próbálták meg Münchenben a betűkkel való táviratozást, most azt jelentik Amerikából, hogy „New-York Herald“ olyan távirógéppel kísérletezik, a mely a feladott kézirat minden vonását híven leadja azon az állomáson, a melyre a táviratot küldik.

A párizsi „Journal“ azt írja, hogy ez nem épen új találmány, mert 1863-tól egészen 1867-ig Franciaországban Párizs és Lyon között olyan táviróvezetékekkel dolgoztak, a melylyel a kéziratot teljes pontossággal, vonásról-vonásra le lehetett táviratozni, illetőleg másolni. Kisebb kéziratért 6 frankot kértek, nagyobbakért 24 frankot. Csak-hogy, úgy látszik, erre a módjára a táviratozásnak nem nagy szükség lehetett, mert rövid három évi fennállása után — miután nem jövedelmezett — beszüntették a vonalat.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Ifj. dr. Ó. J—f. Egy pár csinos strófa van benne, mely szép tehetségre mutat, de még nem egészen kiforrott. Csak előre a megkezdett úton. A próza ezúttal nem vált be.

B. A. Lugos. Hogy mit ad a „Kitartás“ az első évben? 2000 koronát, ha baleset következtében meghal, vagy teljesen munkaképtelenné válik és 2000 korona erejéig kap az önt baleset folytán ért részleges munkaképtelenségért kártérítést. Ha például a kezét elveszti, kap 1200 koronát. Ugyanennyit, ha szemét elveszti, stb.

Sz. J. Békés. Szives üdvözlő soraiért köszönet! Örvendünk annak, hogy belátja, miszerint a „Kitartás“ az egyetlen szövetkezet, a mely igazán a szegény emberekről és a kisebb javadalmazású alkalmazottak jövőjéről gondoskodik.

D. Á. Szombathely. Természetes, hogy bárki is előfizethet a „Kitartás“-ra és tagja lehet a szövetkezetnek. Akár munkás, akár iparos, iparossegéd, kereskedő, hivatalnok, szóval mindenki, a ki csak jövőjéről gondoskodni akar!

R. V. Trencsén. Azok a belépők, a kik a 60. évet túlhaladták, csak a baleset elleni biztosításban részesülnek, és ezért csak 7 forintot, vagyis havonként 58 krajczárt fizetnek.

B. J. Pozsony. Igaza van! Mindenkinek érdekében áll, hogy a „Kitartás“ nemes eszméit ismerősei körében terjessze. Hiszen mentül többen leszünk, annál nagyobb kedvezményeket tudunk adni tagjainknak. Szives fáradozásáért és buzgalmaért őszinte köszönet!

Tartalom: A „Kitartás“ programja. — Munka- és munkakeresés. — *Tárca:* Fogadalom. Édes anyám imakönyve. *Nagy Ödön.* A sánta szerencséje. (U.) — A szocziáлизmus és az agrármozgalmak. — Két levél. — *Vegyes közlemények.* — Szerkesztői üzenetek.